

UITSTAP

EEN DAGJE IN HET HART VAN NEDERLAND NAARDERMEER EN ANKEVEENSE PLASSEN

Zaterdag 13 mei 2006

Heel vroeg, om 5.30 u., staan een dertigtal mensen klaar op de Bodartparking voor een van onze schitterendste vogeltochten van het jaar. De verwachtingen zijn dus hoog gespannen.

En er is hoop op wat goed weer, want de weerberichten die aanvankelijk maar slecht waren, zijn nu ten gunste gekeerd. Het zal allicht een droge dag worden.

De rit tot aan **Het Naardermeer** is een lange rit. Vanuit de bus krijgen we voorbij Breda naast de autosnelweg al Kievit, Torenavalk, Buizerd, Fuut en zelfs een Ooievaar te zien. Een beetje voorbij Gorinchem – bij Nieuwkerk verlaten we even de autosnelweg voor een koffiestop. Maar wat doen vogelaars altijd? Kijken en luisteren en dus worden daar - op en rond de Carestelparking - ook al een stel vogelsoorten genoteerd: Putter, Vink, Merel, Witte Kwikstaart, Huismus, Groenling, maar ook Kievit, Wilde eend, Zilvermeeuw en zelfs Witgatje en Grutto.

Ook op het volgende autosnelwegstuk gaan de notities verder: Boerenzwaluw en op en langs de vele slootjes Nijlgans, Knobbelzwaan, Waterhoen en Krakeend.. Net op het afgesproken uur, kwart over negen, staan we bij de Visserij, het vertrekpunt voor uitstapjes op en rond het Naardermeer. Dit oudste reservaat van Nederland is precies 100 jaar oud. In 1906 werd het het eerste reservaat van Nederland. Het was bedoeld om vol te storten met het Amsterdamse huisvuil maar Jac. P Thijssse en een paar vriend konden het redden. Zo werd ook Natuurmonumenten geboren. Dit natuurgebied beslaat zo'n 1050 ha. De waterpartijen ontstonden op **een** natuurlijke manier. Bij stormen op de vroegere Zuiderzee gebeurden al eens dijkdoorbraken en zo werden deze plassen uitgespoeld.

We moeten even wachten op onze gids. Hij is nog niet ter plaatse. Later vertelt hij dat hij werd opgehouden door een paar afgesloten wegen. Ondertussen worden natuurlijk ook daar al vogeltjes geobserveerd. We horen het lied van Fitis, Vink en Tjiftjaf.

Wat later kan ingescheept worden. 'De Ark' ligt voor ons klaar. Netjes wordt stelling gekozen in de elektrisch aangedreven boot. Onze gids, Peter, zet zich achteraan aan het stuur.

Terwijl vroeger gepoogd werd het gebied droger te krijgen, wordt nu door middel van een windmolengemaal 'De Onrust' geregeld water ingepompt **worden** om het moeras in stand te houden. Gelukkig is het water van het IJmeer verbeterd van kwaliteit en na de passage van een zuiveringsstation zeer zuiver

waardoor de waterkwaliteit steeds verbeterd wat er bijvoorbeeld voor zorgt dat er opnieuw Krabbescheer en Kranswieren gaan groeien.

Van de 750 ha riet en water, wordt jaarlijks een ruime 30 ha gemaaid, wat eigenlijk te weinig is om het gebied ideaal te houden. Er dreigt dan ook verlanding en verbossing op bepaalde stukken. Ook worden elk jaar een aantal sloten uitgebaggerd.

We varen door een doolhof van corridors doorheen de uitgestrekte rietvelden en drijftillen opvallend vol met de zeldzame Moerasvaren. Met een zacht zonnetje als belichting, genieten we van een onovertroffen natuurgebied. Op het wateroppervlak zwemmen groepjes Schrijvertjes en hier en daar een Schaatsenrijder. Overal horen we de moeras- en rietvogels. Geregeld wordt de motor even stil gelegd, soms zelfs even achteruit gevaren, om ons te laten genieten van wat moeder natuur hier allemaal te bieden heeft. Tuinfluiter, Kleine Karekiet, Blauwborst en Rietzanger laten hun lied klinken. Een Blauwe Reiger landt in de verte. Een Lepelaar vliegt over. Schitterend!

Ook planten krijgen hier en daar de aandacht: Eenarig Wollegras, Waterzuring, Dotterbloem, Moeraswalstro, Waterscheerling, Echte Koekoeksbloem en Rietorchis.

Dan gaat de aandacht terug naar de vogels: Blauwe Reiger, overvliegende Aalscholvers, Koekoek roepend, later ook visueel. In de verte zien we een groepje overvliegende ganzen 'species'. Dan weerklinkt het zachte monotone geluid van de Snor. Echt te zien krijgen we deze zeldzaamheid niet, slecht een bewegend 'ding' tussen het riet. Wat verder kruisen we een paartje Krakeend. Dan volgt een kleine ontgoocheling. We passeren een stel vlotjes waar normaal de Zwarte Sterns zouden moeten broeden, maar allicht als gevolg van de ongewoon late en koude lente zijn ze nog niet op post. Dat beeld herhaalt zich in de plantengroei. Veel soorten die normaal al in bloem moeten zijn, staan er nu nog kleintjes bij. Hier en daar bloeit al wel een Gele Lis, veel Smeerwortel. Wat verder varen we langsheen een bosrand. Een Gaai vliegt over, dan Kievit en Kokmeeuw. Een Rietgors zingt in een riettop. Zanglijster, Merel en Koekoek weerklinken in de verte. Kleine Karekiet, Rietzanger en Fitis passeren we echt vaak. Vanuit het riet horen we de Groene Kikkers. Dan zien we weer een koppeltje Krakeend en een paartje Grauwe Ganzen. Een platform voor Visarend wacht op een bewoner. Ook in Nederland heeft Visarend het nog niet geprobeerd, maar - vernemen we van de gids - Zeearend zou zijn eerste geslaagde broedgeval in de Oostvaardersplassen gehad hebben in 2005. We noteren verder: Zwarte Kraai, Koolmees, Pimpelmees, Goudvink, Boomkruiper, Sprinkhaanzanger, Roodborst, Vink, Winterkoning, Fitis, Zwartkop, Zanglijster, Koekoek, Blauwe Reiger... Rietvelden wisselen af met bossige stukken. Twee keer zien we Purperreiger overvliegen. Scholekster is enkel te horen.

Langs de bosrand staat hier een ongewone exoot: Zwarte Appelbes *Aronia prunifolia*, met mooie witte bloemen. We zien ook het zeldzame Moeraskartelblad *Pedicularis palustris*, Dagkoekoeksbloem, Pinksterbloem, heel veel Moerasvarens. In de verte herkennen we een vluchtende Ree tussen de bloeiende Sleedoorn.

We krijgen een mannetje Bruine Kiekendief in beeld, altijd een schitterende waarneming. Vervolgens zien we ons eerste Visdiefje van de dag. Dan weerklinkt weer Snor van op een paar plaatsen. Twee Boomvalken geven wat luchtshow. Het duikelen verradt dat ze op libellenjacht zijn. Plots wordt Ransuil gemeld, op slechts een paar meter van de boot, midden in een grillig vertakte boomstam vol holten. We zijn er echter voorbij voor de meesten hem gezien hebben, dus vaart onze schipper een stukje achteruit. De goede wil is er, maar de **Bosuil** niet meer. Hij heeft zich zeker in de holte verstopt. We passeren nog een Buizerdnest. Dan zwemt een Knobbelzwaan mannetje voor ons. Hoe gaat die reageren? Hij reageert helemaal niet, want wij houden halt bij een klein staketsel. Hier is het uitstappen om de aalscholverkolonie te bezoeken. Langs een pad tussen twee schuttingen en afgedekt met een zwaar net wandelen we tot in de schuiltoren. Dat net is wel nuttig want we wandelen onder een aantal nesten door en kieskeurig zijn die beestjes niet...

De hut verrast aangenaam. Vorige keer dat we hier op bezoek kwamen, waren de aalscholvernesten eigenlijk te ver af. Je weet waarschijnlijk dat door de hoge mestproductie de nestbomen van deze koloniebroeder gewoon kapot gaan en om de paar jaar moeten nieuwe nestbomen worden gekozen. Zo verplaatst de kolonie zich langzaam. Nu heeft men echter een nieuwe schilhut gebouwd, opnieuw midden in de kolonie. Overal rondom – op slechts enkele meter - zien we de nesten met de fiere aalscholverouders. We zien hun scherpe haaksnavels, de smaragdgroene ogen, het zwart doortekend verenkleed met de bruinige glans. Elke veer op de vleugels is zo afgetekend. Er zijn jongen in diverse stadia van hun ontwikkeling. Enkele zijn vrijwel klaar om uit te vliegen. We zien het luidruchtige gebedel om voedsel en zelfs krijgen we een voederbeurt gedemonstreerd: de jongen zitten met hun snavel wel heel diep in de opengesperde snavel van de oudervogel. Enkele oudervogels genieten schijnbaar rustig van het zonnetje. Ze wapperen de keelzakken om wat af te koelen. Dan verschijnt op een tiental meter van ons af een fraaie Reebok. Hij komt omzichtig uit het bos en schuurt zijn gewei. Hier worden hopen fotootjes geschoten. Het blijkt dat we maar een minihoekje van de kolonie te zien krijgen, want er zijn wel een 1500 tot 1800 broedparen. De Aalscholwers foerageren niet op het Naardermeer. Dat is te ondiep. Zij verplaatsen zich tot op het Markermeer, het IJsselmeer, uitzonderlijk tot op de Noordzee. Vaak vliegen ze uit in groepjes en ook wordt er dikwijls in groepjes gevist. Een aantal drijft de prooien vooruit zodat de collega's de vissen maar voor het opscheppen hebben. Dan worden de rollen omgedraaid. Met de keelzak vol wordt de terugtocht aangevat, meestal in v-formatie of in lange sliert. Die

voedselvluchten worden een drietal keer per dag herhaald. Als ze jongen hebben, moeten ze een kilogram vis per dag vangen. Zonder jongen volstaat een kleine halve kilo. Het gemiddelde aantal uitvliegers per nest is na jaren van uitbreiding gedaald tot minder dan 1, maar dat is nog voldoende om de populatie constant te houden.

Wat later verlaten we de schuilhut. Buiten meldt Iwan dat hij Grauwe Vliegenvanger heeft gezien. De terugtocht via een andere route wordt aangevat. Iemand merkt een zwemmende Ringslag op. Eigenlijk zie je alleen het kopje en de kronkels in het wateroppervlak, maar toch best spannend. We krijgen wat libellen te zien: Vuurjuffer en Lantaarntje, maar ook soorten die ik niet op naam kan brengen. Iwan meldt Azuurwaterjuffer, Viervlek, Platbuik, Smaragdlibel, mogelijk Glassnijder en Grote Keizerlibel. Dan vraagt een overvliegende Grote Zilverreiger om aandacht. We keren nu over het eigenlijke Naardermeer terug. Hier staan volop Waterlelie en Gele Plomp (nog net niet in bloei). We hebben nu een open zicht en speuren de lucht af. Onze verwachtingen (Zwarte Stern en Dwergmeeuw als tijdens een vorig bezoek) worden niet ingelost. Wel krijgen we enkele Visdiefjes te zien, een paar Buizerds, Meerkoetjes, Kuifeend, Fuut en Boerenwaluw. De gids belooft ons “kans op nestelende Purperreigers”. We speuren de oevers af. En inderdaad herkennen we een zestal keer een Purperreigernest tussen het riet met een ouder erop, telkens wat veraf - de foto's zijn geen echte meevallers geworden – maar 't is begrijpelijk dat de gids niet dicht wil langs varen. Deze soort is te zeldzaam en dus mag verstoren helemaal niet.

Even later leggen we aan. De gids wordt uitvoerig bedankt. Hij had meer dan zijn best gedaan om ons van het Naardermeer te laten genieten. Hij zegt dat het voor hem ook erg prettig was om met zo'n gedreven mensen op stap (op vaart) te zijn.

Daarna installeren we ons bij de picknicktafels. Inderdaad: zo lekker weer is het dat we beslissen geen cafeetje op te zoeken maar de boterhammetjes hier in open lucht **willen** verorberen. En natuurlijk worden ook tijdens het eten nog wat vogeltjes waargenomen: Pimpelmees, Boomklever, Witte Kwikstaart, Boomvalk, Heggenmus en een Ooievaar. In een boom vlakbij zitten een aantal vervaarlijke Hoornaars en wat we nog ontdekken zijn een aantal kokerjuffers.

Na de middagpauze rijden we richting Ankeveense Plassen. De route die voor ons zorgvuldig werd uitgeschreven, blijkt echter niet volgbaar met een bus: te smalle brugjes! Dus moeten we een ommetje maken, maar dan komen we weer bij wegen die afgesloten zijn voor het verkeer en dus wordt het een grote omweg. Zo passeren we een fraai stadje, Weesp, met windmolens en

versterkingen en veel typisch Hollandse gezellige huisjes en woonboten. Daar zien we toevalligerwijs een passerende Dwergmeeuw.

Ten slotte moeten we nog de laatste 500 m te voet afleggen omdat ook die weg voor bussen verboden is. In elk geval is die Ankeveense weg erg mooi met huizen omgeven door sloten en veel natuurlijk ogend groen. Hier moet het goed wonen zijn. Langs deze weg vallen een paar zangposten Groenling op. Een Sperwer schiet over.

Zo komen we dan even te laat op de afspraakplaats voor de tocht op de Ankeveense Plassen. In de lucht hangen een drietal Boomvalken ons op te wachten. Bij de boot staat Martin Rockhuysen al klaar. Net als de gids van de voormiddag is hij een man van vlakbij die in het gebied ronddoelt vanaf zijn kindertijd.

De Ankeveense Plassen (ongeveer 600 ha) hebben een andere wordingsgeschiedenis dan het Naardermeer. Hier ligt het veensteken aan de oorsprong. Zo ontstond een patroon van petgaten en legakkers in smalle lange repen. Later werden bij stormen de legakkers stukgeslagen waardoor grotere wateroppervlakken ontstonden. Hier en daar is nog de 'reepstructuur' herkenbaar. Doordat het hier een laagveengebied betreft, krijg je hier veel donkerder water en een gedeeltelijk andere waterflora en fauna.

Ondertussen is het minder zonnig geworden en dus wat frisser op de boot. Even later vallen zelfs een handvol druppels, net genoeg om onze passagiers aan te zetten de regenjasjes aan te trekken, waarna het onmiddellijk ophoudt.

We krijgen overwegend dezelfde vogelsoorten te zien en te horen als deze morgen. Toch is alles wat minder intens. In de namiddag is er altijd wat minder vogelactiviteit en vermits het wat minder zonnig is geworden ... Toch ontdekken we al snel Blauwe Reiger, Witte Kwikstaart, Matkopmees, Tjiftjaf, Fitis, Tuinfluiter, Rietgors, Buizerd, Kokmeeuw, Zwartkop en enkele sterns in de verte. Eentje kan als Zwarte Stern gedetermineerd worden. Opnieuw is er een Boomvalk. Hij scheert over het water. Enkele Aalscholvers en Futen zwemmen rond. We passeren een buizerdnest in een hoge eik.

Dan komen we bij een Knobbelzwaan. Het is een mannetje in de gekende imponeerhouding: de vleugels als zeilen gehesen... Als we hem voorbij varen, valt hij aan. Hij komt met groot geweld aangevlogen en strijkt watertrappend neer op slechts een paar meter naast de boot. Dit spelletje stoer doen herhaalt hij minstens een vijftal keer. Een indrukwekkende show. Verbazend dat zelfs al zijn we al honderden meter verder hij telkens opnieuw nog komt aanvallen. Hij neemt zijn te verdedigen broedgebied wel heel ruim. We noteren verder: Rietzanger, Kleine Karekiet, Meerkoet, adult vrouwtje Bruine Kiekendief. Dan zien we een vijftal Zwarte Sterns – weer wat te ver voor een mooie warneming – en een paar Kokmeeuwen. We passeren heel vlak bij een soort drijvende deur met kiezels bedekt. Het is een broedeilandje voor de Visdiefjes. Er vliegen er

een paar rond en ze passeren diverse keren vlak bij, tot over onze hoofden. We zijn duidelijk te dicht bij hun uitgekozen broedplaats. De gids vertelt dat er normaal zo'n 36 paar Visdiefjes hier broeden t.o. een 12tal Zwarte Sternpaartjes. Dan krijgen we opnieuw een zwemmende Ringslang te zien, erg dicht bij de boot. Dat is de tweede van de dag. Ik noteer weer wat vogels: Grauwe Gans, Zwarte Kraai, Koolmees, Zilvermeeuw, Kuifeend, 2 Canadese Ganzen en 2 Nijlganzen. Hier zitten ze dus ook. Een Purperreiger vliegt over. Schitterend! Dan passeren pijlsnel een groepje van 9 plevieren. Het is echter onduidelijk welke soort: mogelijk Goudplevier. Slechts een paar mensen van de groep zien de voorbijflitsende IJsvogel. Een Buizerd zoekt hoog in de lucht naar wat thermiek. Ondertussen is het weer volop zonnig. We genieten van de mooie plantengemeenschappen op de eilandjes die eigenlijk geen eilandjes zijn, maar drijftillen met zelfs kleine boompjes op. We zien Krabbescheer, Moerasvarens, Gele Lis, Gele Plomp en Smeerwortel in een breed gamma van kleuren: eentje zo intens dat we zelf even achteruitvaren om de plant te herbekijken. Verder gaat het met de waarnemingen: Bergeend, Wilde Eend, Houtduif, Tafeleend, Meerkoet, 4 Nijlganzen, Huiszwaluw, opnieuw Boomvalk, 2 Gaaien, Kauw... Dan krijgen we een Scholekster in beeld en in de verte een vliegende Ooievaar. Onze gids vertelt dat er in Ankeveen nu twee nesten zijn. Wat verder passeren we opnieuw onze stoere Knobbelzwaan. Hij doet nog **een** uitval. De vaartoer zit er op. Even later stappen we uit, danken onze gids en trekken in kleine groepjes terug richting bus.

Op de terugweg zien we nog Turkse Tortel en Putter. We slaan even een zijwegje in en komen tot bij een van de ooievaarsnesten. In een wei, dicht bij de huizen staat een vrij hoge houten toren met daarop het nestplatform. Eén adult zit op het nest, even krijgen we een kopje van een kuiken te zien.

Wat later zitten we op de bus en rijden Ankeveen uit. Aan de overzijde van de weg in drassige weiden zit een stel Kieviten en enkele tientallen Grauwe Ganzen. Wat verder herkennen we vanuit de bus nog Slobeend en zeker een 15tal Canadese Ganzen, een Ooievaar en een Nijlgans. Dan nemen we de autosnelweg en is het gedaan met vogels kijken. Tijd om even na te keuvelen over al het moois van deze succesvolle uitstap.

Marcel Jonckers